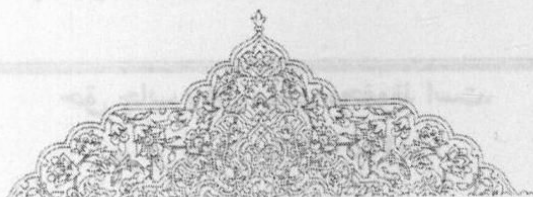

مہارت ہای مبارزہ باہوای نفس و ہوس است اخلاقی طلاب

دکتر ایوب رنجبری
(استاد یار و عضو ہئیت علمی دانشگاه آزاد اسلامی)

سعیدہ احمد پور

سرشناسه	: رنجبری، ایوب
عنوان و نام پدیدآور	: مهارت های مبارزه با هوای نفس در تربیت اخلاقی طلاب / ایوب رنجبری، سعیده احمدپور
مشخصات نشر	: قم، مشعل هدایت، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۲ ص
شابک	: ۲۰۰۰۰ ریال / ۵-۲-۹۶۱۳۲-۹۷۸-۶۲۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص ۱۵۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: طلاب - اخلاق
موضوع	: تربیت اخلاقی - جنبه های مذهبی - اسلام
موضوع	: خودسازی - جنبه های مذهبی - اسلام
موضوع	: اخلاق اسلامی
شناسه افزوده	: احمدپور، سعیده
رده بندی - خره	: م ۹ ر ۲۵۴/۷ / Bp
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۶۵۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۸۵۷۲۶۷

شناسنامه کتاب

نام کتاب: مهارت های مبارزه با هوای نفس در تربیت اخلاقی طلاب

مؤلف	: دکتر ایوب رنجبری (امام‌دیار و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ماکو) - سعیده احمدپور
ناشر	: مشعل هدایت
صفحه آرا	: فاطمه رابط (خدمات کامپیوتری ماندگار)
نوبت چاپ	: دوم ۱۴۰۳
چاپ	: مبین
شمارگان	: ۱۰۰
قیمت	: ۱۳۰۰۰۰ تومان
شابک	: ۵-۲-۹۶۱۳۲-۹۷۸-۶۲۲

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است.

مرکز پخش: ۰۹۱۲۵۵۱۴۹۷۴

تحمیدیه

خداوندا به ما توفیق تلاش در شکست، صبر در نومیدی، رفتن بی-
همراه، جهاد بی سلاح، کار بی پاداش، فداکاری در سکوت، دین بی-
دنیا بده، بی عوام، عظمت بی نام، خدمت بی نان، ایمان بی ریا، خوبی
بی نمود، گمراهی بی خامی، مناعت بی غرور، عشق بی هوس، تنهایی در
انبوه جمعیت و دوست داشتن بی آنکه دوستت بدارند را عنایت فرما.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱۳
کلیات و مفاهیم.....	۱۴
تبیین مسأله.....	۱۴
۱. مهارت.....	۱۵
۲. مبارزه.....	۱۵
۳. نفس.....	۱۵
۴. تربیت.....	۱۶
۵. اخلاق.....	۱۶
۶. طلاب.....	۱۷
۷. تزکیه.....	۱۷
۸. خودشناسی.....	۱۷
۹. خودسازی.....	۱۸
۱۰. ویژگی‌های عالمان.....	۱۸
۱. علمای صالح و برخی ویژگی‌های ایشان.....	۱۸
۲. علمای فاسد و برخی از ویژگی‌های ایشان.....	۲۲
۳. ارزش عالم به عمل اوست.....	۲۷

- فصل اول: خودسازی و تهذیب نفس در تربیت اخلاقی طلاب ۳۱
- ۱-۱- اهمیت خودشناسی از دیدگاه آیات و روایات ۳۳
- ۱-۱-۱- اهمیت خودشناسی در آیات ۳۳
- ۱-۱-۲- اهمیت خودشناسی در روایات ۳۵
- ۲-۱- راه و روش‌های خودشناسی ۳۶
- ۲-۱-۱- مطالعه در آیات و روایات ۳۷
- ۲-۱-۲- مطالعه در کتب معرفت نفس ۳۷
- ۳-۱- شناخت گذشتگان ۳۷
- ۴-۱- تأمل در ۳۸
- ۳-۱- موانع خودشناسی ۳۸
- ۱-۳-۱- سنت‌گرایی و گذشته‌نگری ۳۸
- ۲-۳-۱- شخصیت‌گرایی ۳۹
- ۳-۳-۱- هواهای نفسانی ۳۹
- ۴-۳-۱- خودب‌ترینی ۴۰
- ۴-۱- آثار خودشناسی ۴۱
- ۵-۱- اهمیت و ضرورت خودسازی ۴۲
- ۶-۱- حقیقت نفس از نظر قرآن ۴۹
- ۷-۱- مقدمات لازم برای مبارزه با نفس ۵۲
- ۱-۷-۱- شناخت نسبت به دشمن و امکاناتش ۵۲
- ۲-۷-۱- آشنایی با سلاح و ابزار جنگ ۵۵
- ۳-۷-۱- آگاهی از موانع بر سر راه ۵۶
- ۸-۱- چگونگی خودسازی ۶۰
- ۱-۸-۱- مراحل خودسازی ۶۰
- ۲-۸-۱- عوامل تزکیه ۶۳
- ۳-۸-۱- روش‌های تزکیه ۶۸
- ۹-۱- آثار تزکیه ۶۹
- ۱۰-۱- ضرورت خودسازی و تهذیب اخلاق در طلاب ۷۲

نتیجه‌گیری..... ۷۳

فصل دوم: نقش جهاد با نفس در تربیت اخلاقی طلاب..... ۷۵

۱-۲. جهاد با نفس از دیدگاه قرآن..... ۷۷

۲-۲. جهاد با نفس از دیدگاه روایات..... ۷۸

۳-۲. جهاد با نفس از دیدگاه بزرگان..... ۷۹

نتیجه‌گیری..... ۸۲

فصل سوم: مهارت‌های ویژه برای مبارزه با نفس در تربیت اخلاقی طلاب..... ۸۳

۱-۳. مهارت‌های بسی طلاب در مبارزه با هوای نفس..... ۸۵

۱-۱-۳. عالم محضر حدیث..... ۸۶

۲-۱-۳. اعتقاد به معاد..... ۸۷

۳-۱-۳. دقت و سخت‌گیری در حادسی قیامت..... ۸۷

۴-۱-۳. مسئولیت در برابر خدا..... ۸۸

۵-۱-۳. مسئولیت در برابر خود..... ۸۹

۶-۱-۳. مسئولیت در برابر دیگران..... ۹۰

۷-۱-۳. مسئولیت در برابر سایر موجودات..... ۹۰

۸-۱-۳. طلاب، سرباز امام زمان (عج)..... ۹۰

۲-۳. مهارت‌های گفتاری طلاب در مبارزه با هوای نفس..... ۹۱

۱-۲-۳. به نرمی سخن گفتن..... ۹۲

۲-۲-۳. محکم و مستدل سخن گفتن..... ۹۲

۳-۲-۳. به نیکی سخن گفتن..... ۹۳

۴-۲-۳. با صدای کوتاه و آرام سخن گفتن..... ۹۳

۵-۲-۳. پاک بودن محتوای سخن از امراض و بیماریهای اخلاقی..... ۹۳

۶-۲-۳. شایستگی سخن..... ۹۴

۳-۳. مهارت‌های رفتاری طلاب در مبارزه با هوای نفس..... ۹۷

- ۹۷..... ۳-۳-۱ انگیزه الهی و نیت خالص
- ۹۸..... ۳-۳-۲. اتخاذ موضع (هدف داشتن)
- ۹۸..... ۳-۳-۳. ترک گناهان
- ۱۰۱..... ۳-۳-۴. انس با قرآن
- ۱۰۱..... ۳-۳-۵. انس با دعا
- ۱۰۲..... ۳-۳-۶. انس با شهدا
- ۱۰۲..... ۳-۳-۷. دائم‌الذکر بودن
- ۱۰۳..... ۳-۳-۸. تقوا
- ۱۰۴..... ۳-۳-۹. از م‌های واجبات
- ۱۰۴..... ۳-۳-۱۰. انجام مستحبات
- ۱۰۵..... ۳-۳-۱۱. خوف ر
- ۱۰۵..... ۳-۳-۱۲. ولایت مداری
- ۱۰۶..... ۳-۳-۱۳. احترام به والدین
- ۱۰۷..... ۳-۳-۱۴. ورزش، جسم سالم
- ۱۰۸..... ۳-۳-۱۵. توجه به آفات علم
- ۱۱۰..... ۳-۳-۱۶. برنامه‌ریزی
- ۱۱۲..... ۳-۳-۱۷. انتخاب
- ۱۱۳..... ۳-۳-۱۸. استاد اخلاق
- ۱۱۳..... ۳-۳-۱۹. همسر صالح
- ۱۱۴..... ۳-۳-۲۰. انتخاب دوست شایسته و صالح
- ۱۱۵..... ۳-۳-۲۱. معاشرت با بزرگان و صلحا
- ۱۱۶..... ۳-۴-۱. قدرت نه گفتن به برخی گناهان
- ۱۱۷..... ۳-۴-۲. ریا
- ۱۱۹..... ۳-۴-۳. سخن چینی
- ۱۲۰..... ۳-۴-۳. وسواس
- ۱۲۰..... ۳-۴-۴. سوءظن
- ۱۲۲..... ۳-۴-۵. غرور و تکبر

۱۲۴.....	۳-۴-۶. حد
۱۲۷.....	۳-۴-۷. غیت
۱۲۸.....	۳-۴-۸. تعصب
۱۳۰.....	۳-۴-۹. تنبلی
۱۳۱.....	۳-۵-۰. بازپروری در اعمال نیک
۱۳۱.....	۳-۵-۱. صبر
۱۳۲.....	۳-۵-۲. تواضع
۱۳۲.....	۳-۵-۳. قانع بودن
۱۳۳.....	۳-۵-۴. عزت نفس
۱۳۳.....	۳-۵-۵. سادگی
۱۳۴.....	۳-۵-۶. حسن خلقی
۱۳۴.....	۳-۵-۷. شاکر بودن
۱۳۵.....	نتیجه گیری و پیشنهادات
۱۳۵.....	نتیجه گیری کلی
۱۳۸.....	پیشنهادات
۱۳۹.....	منابع و مأخذ

مقدمه

در میان اصناف اجتماعی، برخی از جایگاه معنوی خاصی برخوردارند و جامعه آنها را به صورت متمایزی قابل تکریم می‌داند و نوعی دین نسبت به آنها احساس می‌کند مانند پلیس، پزشکان، معلمان، قاضیان و روحانیان.

منشأ این ارج و حرمت، وجود جنبه‌های خاص انسانی در خدمت و عملکرد این اصناف است؛ اما در این میان روحانیت جایگاه والاتری دارد. جامعه، نجات و سعادت خود، در گرو پیروی از دین می‌داند و روحانیت تنها نهادی است که رسماً متکفل تبیین حربه و شیخ دین ورزی، نظارت بر شیوه دین‌داری مردم و ارائه الگوی عملی تدین است. از این رو، روحانی در جامعه از منزلت اجتماعی بی‌بدیلی برخوردار است. روحانی، خالص‌ترین فردی است که افراد جامعه برای بازگویی درد و دل خود یا رازهای خانوادگی یا وصیت و امثال آن می‌شناسند. او را در کسوت و لباس پیامبر خود ﷺ می‌بینند و زندگی خود را حسب تشخیص و حکم علماء تنظیم می‌کنند و ایشان را وکلای ائمه هدی علیهم‌السلام می‌دانند؛ اما از سوی دیگر به موازات این احترام و اعتماد، به اندازه شاگرد درس آموخته مکتب امام صادق علیه‌السلام و یک سرباز واقعی امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) نیز از روحانی متوقع هستند و نه تنها جلوه‌های عملکرد و رفتار او را در محراب یا منبر یا کرسی تدریس، بلکه تمام فعالیت‌ها و اساساً سبک زندگی وی را بدان می‌سنجند. از طرفی دیگر تهاجم افکار غلط و انحرافی و تأثیر آن بر افکار مردم به قدری زیاد است که جامعه امروز بیش از پیش نیازمند معارف اسلامی است و

روحانی مسئول دفاع از معارف دینی در مقابل این تهاجم فرهنگی و عقیدتی جبهه کفر است. در نتیجه طلاب برای ادامه دادن راه انبیاء و تأثیرگذاری در جامعه ابتدا باید به خودشناسی و خودسازی بپردازد، چراکه تهذیب نفس، هم در فهم معارف دینی شرط لازم است، هم در تبلیغ و انتقال آموزه‌های دینی به جامعه و دفاع از اندیشه‌های دینی بسیار نقش‌آفرین است و هم خود مصداق تحقق عینی دین، به شمار می‌رود.

کلیات و مفاهیم

تبیین مسأله

در شریعت مبین اسلام سبب به خودسازی و تهذیب نفس سفارش شده است و در منابع اسلامی توصیه‌های پرباری در مورد راه‌های مبارزه با هوای نفس ارائه شده که یکی از گام‌های نخستین خودشناسی است. کسی که خود را بشناسد تحقیقاً پروردگارش را می‌شناسد و بر این راسخ، شوق تحصیل کمالات و تزکیه نفس را دارد. از آنجایی که نهاد روحانیت و طلاب هم پیشگام دعوت به اخلاق و معنویت و وارث بعثت است و قطعاً به واسطه حضور در میان مردم، جامعه نیز با همان اصول تربیت خواهد شد، لازم است بیش از هر صنف دیگری به تهذیب و شناخت مهارت‌های آن و عمل به احکام اخلاقی دین بپردازد. چراکه بالاترین دشمن انسان پیروی از هوای نفس و تمایلات و غرایز سرکش است.